

TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI
HUZURIDAGI ILMIY DARAJALAR BERUVCHI
DSc.03/30.12.2020.I.16.02 RAQAMLI ILMIY KENGASH

TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

Qo'lyozma huquqida
UDK: 659.1:658:658.2(575.1)

BERDIYEV BOBIR BAXTIYOROVICH

**IPAKCHILIK KORXONALARIDA BREND
STRATEGIYASIDAN FOYDALANISHNI
TAKOMILLASHTIRISH**

08.00.11 – Marketing

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) darajasini olish uchun tayyorlangan
dissertatsiya

Ilmiy rahbar: Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna,
iqtisodiyot fanlari doktori, professor.

TOSHKENT – 2024

MUNDARIJA

	KIRISH.....	4
I BOB.	IPAKCHILIK KORXONALARIDA BREND STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISHNING NAZARIY VA USLUBIY ASOSLARI	12
1.1.	Korxonalarda brend strategiyalaridan foydalanishning nazariy jihatlarini	12
1.2.	Korxonalarda brend strategiyalaridan foydalanishning uslubiy jihatlarini	29
1.3.	Ipakchilik mahsulotlari bozorida brend strategiyalaridan foydalanish bo'yicha xorijiy mamlakatlar tajribalarini O'zbekistonda qo'llash	39
	Birinchi bob bo'yicha xulosa.....	53
II BOB.	IPAKCHILIK KORXONALARIDA BREND STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH HOLATI TAHLILI VA STRATEGIK IMKONIYATLARINI BAHOLASH	55
2.1.	O'zbekiston ipakchilik mahsulotlari bozorining rivojlanish tendensiyalari	55
2.2.	Ipakchilik korxonalarida brend strategiyalaridan foydalanish holati tahlili	66
2.3.	Ipakchilik mahsulotlariga brendni shakllantirishda iste'molchilar xulq-atvorining ta'siri tadqiqi	71
	Ikkinchi bob bo'yicha xulosa.....	87
III BOB.	IPAKCHILIK KORXONALARIDA BREND STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH	89
3.1.	Ipakchilik korxonalarini rivojlantirishda barqaror moda konsepsiyasiga asoslangan brend strategiyalaridan foydalanish	89
3.2.	Ipakchilik korxonalarida brendni ilgari surishda raqamli marketing strategiyalaridan foydalanishni takomillashtirish	98
3.3.	Ipakchilik mahsulotlari eksportini rivojlantirishda brend strategiyalaridan foydalanish samaradorligini oshirish	107
	Uchinchi bob bo'yicha xulosa	118
	XULOSA	120
	FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI	122
	Ilovalar.....	131

KIRISH

Dissertatsiya mavzusining dolzarbligi va zarurati. Jahonda ipakchilik sanoati rivojlanishining ustuvor yo‘nalishlari sifatida, korxonalar tomonidan shakllantirilayotgan brendlarning xalqaro nufuzini oshirish, mijozlar sodiqligini mustahkamlash va xalqaro integratsiyani ta‘minlash orqali yuqori qo‘shilgan qiymatli mahsulotlar eksportini oshirishga katta e‘tibor qaratilmoqda. “Brend strategiyasi – bu iste‘molchilar ko‘z o‘ngida kompaniya yoki mahsulotning noyob va taniqli qiyofasini yaratishga yo‘naltirilgan uzoq muddatli reja. Brend strategiyasining zamonaviy biznesdagi ahamiyatini tasavvur etish qiyin. U mijozlarni o‘ziga jalb etish, ular bilan uzoq muddatli munosabatlarni o‘rnatish hamda brendning ijobiy his etilishini shakllantirishda qudratli dastak bo‘lib xizmat qiladi”¹. Jahon ipak mahsulotlari bozori qadimdan rivojlanib kelayotgan, yuqori qo‘shilgan qiymatli va yuqori narx ustunligiga ega soha sifatida tan olingan. Ipak mahsulotlari bozorining izchil o‘sishi korxonalarga brend strategiyalarini shakllantirishni talab qiladi.

Jahonda global raqobatning kuchayishi va raqobatbardoshlikni oshirishda marketing vositalarining keng qo‘llanilishi sharoitida yengil sanoat, shu jumladan, ipakchilik korxonalarida brend strategiyalarini takomillashtirishga qaratilgan ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda. Korxonalar brendini shakllantirish bo‘yicha zamonaviy ilmiy-nazariy yondashuvlarni ishlab chiqish, ipakchilik korxonalarida brendni shakllantirish amaliyoti va brend strategiyalaridan foydalanishda innovatsion uslublarni qo‘llash, brendlar raqobatbardoshligini baholashning uslubiy asoslarini rivojlantirish, brendlarni targ‘ib qilishda raqamli marketing strategiyalaridan foydalanish samaradorligini oshirish, global brend strategiyasini yaratishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini ishlab chiqish va ipakchilik mahsulotlari brendini yaratish orqali qo‘shilgan qiymat hosil qilish masalalari ushbu yo‘nalishdagi tadqiqotlarning asosiy maqsadlaridan biri hisoblanadi.

¹ Стратегии бренда: ключевые принципы, разработка и успешные примеры. - <https://tbtbo.agency/strategii-brenda/?ysclid=lvz19u4dnf896370414>

O'zbekistonda ipakehilik sanoatini xalqaro bozorlarda barqaror ustunligini ta'minlay oladigan brend strategiyalari ishlab chiqish, yuqori qo'shilgan qiymatli tayyor mahsulotlar bilan jahon bozorlarida munosib raqobatlasha oluvchi milliy brendlarni shakllantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi «2022–2026- yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida»gi PF-60-son Farmonida «To'qimachilik sanoati mahsulotlari ishlab chiqarish hajmini 2 barobarga ko'paytirish», «tayyor mahsulotlar uchun milliy brendlarni rivojlantirish va ularning eksportini oshirish, jumladan milliy va xorijiy brenddagi tayyor mahsulot eksporti hajmini 2026-yilda 5-mlrd. AQSH dollariga yetkazish» 2 vazifalari belgilab berilgan. Mazkur vazifalarning samarali bajarilishi ipakehilik mahsulotlari brendini shakllantirish va eksport imkoniyatlarini oshirishga yo'naltirilgan marketing strategiyalarini yaratishga yo'naltirilgan ilmiy tadqiqotlarning amalga oshirilishini taqozo etadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 1-iyundagi PF-85-son «Pillachilik sohasida kasanachilikni qo'llab-quvvatlash hamda pilla yetishtirish uchun ozuqa bazasini yanada kengaytirishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida», 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son «2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida», 2020-yil 2-sentabrdagi PF-6059-son «O'zbekiston Respublikasida pillachilik va qora-ko'lichilikni yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi farmonlari, 2020-yil 17-yanvardagi PQ-4567-son «Pillachilik tarmog'ida ipak qurti ozuqa bazasini rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida», 2019-yil 31-iyuldagi PQ-4411-son «Pillachilik tarmog'ida chuqur qayta ishlashni rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida», 2018-yil 4-dekabrda PQ-4047-son «Respublikada pillachilik tarmog'ini jadal rivojlantirishni qo'llab-quvvatlashga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida», 2018-yil 20-avgustda PQ-3910-son «Respublikada pillachilik tarmog'idagi mavjud

² O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi «2022 — 2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida»gi PF-60-son Farmoni. <https://lex.uz/docs/5841063>